

סילבוס

בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות: הכנסת במבט השוואתי - 56828

תאריך עדכון אחרון 09-09-2023

2 HU Credits:

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' ראובן חזן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Reuven.Hazan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום

מורי הקורס:

פרופ ראובן חזן

תאור כללי של הקורס:

קורס זה בוחן בתי מחוקקים דמוקרטיים ומשווה ביניהם, תוך השמת דגש מיוחד על בית המחוקקים הישראלי. הקורס מציג בפני הסטודנטים את מושגי היסוד, התיאוריות והמודלים הנחוצים כדי להבין את המבנה, הפעילות הארגונית והתפקוד של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות, ומקנה לסטודנטים את הכלים המתודולוגיים לביצוע מחקרים בתחום. הקורס מאפשר לסטודנטים היכרות מקרוב עם עבודת בית המחוקקים בישראל: בחינת תהליך החקיקה, פעילות הוועדות, הסיעות המפלגתיות, כלי הפיקוח על הממשלה, תפקיד האופוזיציה, ועוד.

מטרות הקורס:

להכיר לסטודנטים את מונחי היסוד, המושגים, התיאוריות והטיעונים בהם משתמשים לצרכי ניתוח פוליטי של בתי מחוקקים דמוקרטיים. להקנות את הכלים המעשיים לערוך ניתוח השוואתי, רב-מדיני, של ההבדלים המשפיעים על תפקודם והתנהגותם של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות. לחשוף את הסטודנטים למגוון של בתי מחוקקים דמוקרטיים עכשוויים. לאפשר היכרות מקרוב של המבנה, התפקוד וההתנהגות של בית המחוקקים בישראל.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לזהות את המושגים והתיאוריות המרכזיות הקיימות בתחום ניתוח בתי מחוקקים דמוקרטיים
2. להשוות בין בתי מחוקקים שונים ברחבי העולם על בסיס מאפיינים בספרות האקדמית
3. לסקור את הגורמים השונים המשפיעים על תפקודם והתנהלותם של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות
4. לאתר מידע השוואתי ראשוני לצרכי מחקר אמפירי מאתרים של פרלמנטים בעולם ובמיוחד מאתר הכנסת
5. לנתח ולאפיין באופן השוואתי את נקודות החוזק והחולשה של בתי מחוקקים בעולם ושל בית המחוקקים הישראלי

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא לחקר בתי מחוקקים
2. דפוסי משטר ויחסים בין הרשות המחוקקת והרשות המבצעת
3. תהליך החקיקה
4. גיוס מחוקקים, בחירות מקדימות ובחירות כלליות
5. ועדות
6. סיעות, מפלגות ומשמעת
7. הגדרות וכלים של תפקיד הפיקוח
8. אופוזיציה

חומר חובה לקריאה:

1. מבוא לחקר בתי מחוקקים

Mahler, Gregory S. 2008. Chapter 4: "Legislatures and Legislative Structures". In *Comparative Politics: An Institutional and Cross-National Approach*, by G.S. Mahler. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, pp. 73-103.

Martin, Shane, Thomas Saalfeld and Kaare W. Strøm. 2014. "Introduction". In *The Oxford Handbook of Legislative Studies*, edited by S. Martin, T. Saalfeld and K.W. Strøm. Oxford: Oxford University Press, pp. 1-11.

2. דפוסי משטר ויחסים בין הרשות המחוקקת והרשות המבצעת

King, Anthony. 1976. "Modes of Executive-Legislative Relations". *Legislative Studies Quarterly*, Vol. 1, #1, pp. 11-36.

אלוביץ', טל. 2020. "הצעה לעדכון ארגון הכלים הפרלמנטרי בכנסת". מסמך פתוח, עמ' 3-28.

3. תהליך החקיקה

Rasch, Bjørn Erik. 2000. "Parliamentary Floor Voting Procedures and Agenda Setting in Europe". *Legislative Studies Quarterly*, Vol. 25, #1, pp. 3-23.

פרידברג, חן. 2013. "הכנסת כגוף מחוקק: דיאגנוזה והמלצות". בתוך: ג. רהט, ש. ברנע, ח. פרידברג ו-ע. קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 560-577.

4. גיוס מחוקקים, בחירות מקדימות ובחירות כלליות

חזן, ראובן. 2006. "בחירת מועמדים". נערך ע"י ג. רהט, בחירת מועמדים בישראל: המצוי והרצוי. תל אביב: מרכז ספיר, עמ' 13-35.

Mahler, Gregory S. 1981. "Chapter 6: The Recruitment of Members of Knesset." In *The Knesset: Parliament in the Israeli Political System* by G.S. Mahler. Rutherford, NJ: Fairleigh Dickinson University Press, pp. 138-159.

5. ועדות

Strøm, Kaare. 1998. "Parliamentary Committees in European Democracies". *Journal of Legislative Studies*, Vol. 4, #1, pp. 21-59.

Friedberg, Chen. 2022. "Strength and Weakness: Legislative and Oversight Powers of the Parliamentary Committee System in Israel". In *Parliamentary Committees in the Policy Process*, edited by S.T. Siefeken and H. Rommetvedt. London: Routledge, pp. 177-188.

6. סיעות, מפלגות ומשמעת

Hazan, Reuven Y. and Reut Itzkovitch-Malka. 2020. "Parliamentarians and Party Groups: The Role of Intra-Party Unity". In *The Oxford Handbook of Political Representation in Liberal Democracies*, edited by R. Rohrschneider and J. Thomassen. Oxford: Oxford University Press, pp. 305-322.

איצקוביץ'-מלכה, רעות ואסף שפירא. 2013. "המפלגות בזירה הפרלמנטרית: לכידות סיעתית". בתוך:

רהט, גדעון, שלומית ברנע, חן פרידברג ועופר קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 251-273.

7. הגדרות וכלים של תפקיד הפיקוח
פרידברג, חן וראובן חזן. 2009. "פרק ראשון: תפקיד הפיקוח של הרשות המחוקקת על הרשות המבצעת: רקע, מסגרת, היקף וכלים". בתוך פיקוח הכנסת על הממשלה: תמונת מצב והצעה לרפורמה, מאת ח. פרידברג ור. חזן. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 21-56.
פרידברג, חן. 2013. "הכנסת כגוף מפקח: דיאגנוזה והמלצות". בתוך: רהט, גדעון, שלומית ברנע, חן פרידברג ועופר קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 578-605.

8. אופוזיציה
Dahl, Robert A. 1966. "Chapter 11: Patterns of Opposition". In *Political Oppositions in Western Democracies*, edited by R. A. Dahl. New Haven, CT: Yale University Press, pp. 332-347.
Tuttnauer, Or. 2018. "Government-Opposition Relations in a Fragmented, Personalized, and Multidimensional Setting: The Case of Israel". *Party Politics*, Vol. 26, #2, pp. 203-214.

9. ביקמריזם
Coakley, John. 2014. "The Strange Revival of Bicameralism". *Journal of Legislative Studies*, Vol. 20, #4, pp. 542-572.
נייר רקע: בית מחוקקים נוסף לישראל. 2008. נייר עבודה במסגרת המועצה הציבורית לחוקה. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חומר לקריאה נוספת:
יש לעיין באתר הקורס במערכת המודל.

מרכיבי הציון הסופי :
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 50 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 20 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות 30 %

מידע נוסף / הערות:
[הסילבוס בהתהוות והינו זמני בלבד, ולכן נוסח זה אינו קובע. הסילבוס הסופי יועלה רק לקראת פתיחת שנת הלימודים ונמצא באתר הקורס.
[עבור מי שלוקח את הקורס כשיעור (2 נ"ז) מבנה הציון יהיה כדלקמן: ממוצע הציונים במטלות השוטפות □ 30% מהציון; עבודה מסכמת □ 50% מהציון; נוכחות והשתתפות □ 20% מהציון.
[עבור מי שלוקח את הקורס כסמינר (6 נ"ז) מבנה הציון יהיה כדלקמן: עבור 2 הנקודות של השיעור

יחושב הציון כך $\square$ ממוצע הציונים במטלות השוטפות $\square$ 60% מהציון; נוכחות והשתתפות $\square$ 40% מהציון. עבור 4 הנקודות הנוספות יחושב הציון בעבודת הסמינר כ- 100% מהציון.
 $\square$ לפירוט מלא של חומרי הקריאה בקורס, כולל קריאת החובה והרשות יש לבקר באתר הקורס במערכת המודל.
 $\square$ במהלך הקורס יכול המרצה, במסגרת שיקול דעתו האקדמי, להחליט על שינויים בתכנית הקורס, לרבות שינוי המטלות המפורטות בסילבוס או הוספת מטלות.